

INHOUD

WOORDEN VOORAF	blz
▪ Kwaliteit inzendingen	2
▪ Wel of geen onderzoeksjournalistiek	2
▪ Handicap	3
▪ Prijsbepalende uitgangspunten	3
 INZENDERS EN WINNAARS	
▪ De Aanmoedigingsprijs	4
	5
▪ De LOEP voor tekstuele producties	
▪ De LOEP voor audiovisuele producties	9
 EEN KLEIN SLOTWOORD	12

WOORDEN VOORAF

Kwaliteit inzendingen

Dit jaar moest de jury, zonder zorg maar met lichte teleurstelling, vaststellen dat het aantal inzendingen enigszins achterbleef bij de hoge score van het jaar daarvoor. Voor de tekstuele prijs kwamen er dit keer 27 inzendingen binnen. Voor de audiovisuele prijs 17. En voor de aanmoedigingsprijs, net als vorig jaar, 7. Dit totaal van 51 inzendingen blijft enigszins achter bij het aantal van 64 inzendingen dat de jury het jaar daarvoor moest beoordelen.

Wel mocht de jury met tevredenheid vaststellen dat de kwaliteit van wat zij te beoordelen kreeg over het algemeen hoog was. Ook onder de niet genomineerde artikelen, boeken, documentaires en radioreportages waren er nogal wat die het jureren ook dit jaar niet tot een strafklus maakten.

Wel of geen onderzoeksjournalistiek

Een minpuntje dat de jury als tamelijk nieuw ervoer was wel dat sommige uitgeverijen boekwerken ter beoordeling insturen waarvan op het eerste gezicht duidelijk is dat die niets met onderzoeksjournalistiek te maken hebben. Een pregnant voorbeeld is de inzending van het op zichzelf prachtige boek van Hans Achterhuis. Ook de juryleden die zijn werk hoog hebben zitten zullen zijn maatschappijkritische en filosofische benadering niet onder het label ‘onderzoeksjournalistiek’, met de nadruk op journalistiek, willen onderbrengen. Afsproken is daarom dat de nieuwe juryvoorzitter volgend jaar op eigen gezag een voorselectie zal toepassen, waarbij alles wat overduidelijk geen onderzoeksjournalistiek is, direct terzijde geschoven zal worden.

Gelukkig betrof het hier uitzonderingen. De meeste inzendingen bewogen zich wel degelijk op het terrein van het soort journalistiek dat we met ‘De Loep` willen stimuleren en honoreren. De VVOJ-prijs is nu eenmaal, anders dan bijvoorbeeld de Tegel, een specifiek journalistieke onderzoeksprijs. Op zichzelf prachtige reportages, schitterende historische reconstructies of veldritten interviewbundels vallen, voor ons soms met pijn in het juryhart, buiten de voorwaarden, waaraan een inzending moet voldoen om voor de VVOJ-onderzoeksprijs in aanmerking te komen.

Ook dit jaar heeft de jury, zij het kort, stil gestaan bij de vereisten om voor nominatie en bekroning in aanmerking te komen. Speciale aandacht werd ook nu weer gevraagd voor de historische reconstructie, een terrein waarop programma’s als ‘Andere Tijden’ (televisie) of OVT (radio) hun sporen verdiend hebben. De jury kwam tot de slotsom dat zulke reconstructies alleen dan voor de prijs in aanmerking komen als er een duidelijke en overtuigende link is naar het heden, of als de reconstructie een algemeen geaccepteerd beeld van wat zich ooit afgespeeld heeft aannemelijk en aanmerkelijk corrigeert. Het is zeker niet de bedoeling van de jury om historische reconstructies principieel

van bekroning uit te sluiten. Maar ze moeten wel voldoen aan een van de twee hiervoor gegeven condities.

Handicap

Zoals altijd heeft de jury ook dit jaar ernstig gewaakt voor elke vorm van belangenverstrengeling. De VVOJ-prijs heeft nu eenmaal de kwaliteit, en soms dus ook de handicap, dat hij door vakgenoten aan vakgenoten toegekend wordt. Zodra het over een inzending ging waar een jurylid bij bekroning enig belang aan zou kunnen ontlennen, werd hem of haar vriendelijk doch dringend verzocht zijn of haar mond stijf dicht te houden. Zo sprak het jurylid dat in dienst is van de NRC niet mee over inzendingen vanuit die krant. En de juryvoorzitter, ex-VN-redacteur en enige tijd interim-hoofdredacteur van dat weekblad, ging even op gang staan bellen als het om een inzending vanuit dat weekblad ging.

Een zeer speciale omstandigheid deed zich dit jaar voor omdat zich onder de inzendingen ook een radioreportage van Argos bevond die gemaakt was door Suzan Borst en Irene Houthuijs. De laatste is de levenspartner van de juryvoorzitter zelf. Het spreekt voor zich dat hij een wandelingetje is gaan maken toen die reportage door de jury werd besproken, waarbij het jurylid Ton van Dijk het voorzitterschap heeft overgenomen. Toen de overige juryleden minus de juryvoorzitter tot de slotsom kwamen dat ze deze reportage wilden nomineren heeft de juryvoorzitter daar onmiddellijk zijn ontslag als juryvoorzitter aan verbonden. Staande de vergadering werd vervolgens Ad van Liempt bij acclamatie tot de nieuwe juryvoorzitter gekozen. Bij de prijsuitreiking zal de oude voorzitter de uitreiking van de audiovisuele prijs aan Ton van Dijk overlaten. Elke schijn van belangenvermenging willen de jury en de juryvoorzitter koste wat het kost voorkomen.

Prijsbepalende uitgangspunten

Voor de goede orde wil de jury nogmaals uiteenzetten waar het bij de VVOJ-prijs om gaat en waar een inzending aan moet voldoen wil die voor nominering of voor de prijs in aanmerking komen. Het komt erop neer dat het moet gaan om:

1. Een onthulling van een gegeven dat zonder de publicatie ten onrechte onbekend zou zijn gebleven.
2. Een bewijsvoering die sluitend is waarbij de feiten voor zich spreken en waarbij de reuk van suggestie zich zelfs niet een beetje opdringt.
3. Een oorspronkelijk en eigen onderzoek en niet om de bekendmaking van de resultaten van onderzoek dat elders gedaan is.
4. Een inzending waarvan de stijl zo toegankelijk is dat de inhoud ook te begrijpen valt voor niet-vaklui op het betreffende gebied.
5. Goed uitgeresearchte feiten die een aantoonbare maatschappelijke relevantie hebben.

GENOMINEERDEN EN WINNAARS

De Aanmoedigingsprijs

De aanmoedigingsprijs is bedoeld voor journalisten die, ongeacht hun leeftijd, nog geen drie jaar in het vak zitten. Van de zeven inzendingen kwamen er uiteindelijk drie op de longlist. Het ging om een voortreffelijke serie nieuwsberichten en analyses van Stefan Bol in het Nederlands Dagblad over het niet al te sexy thema van de verdeling van de WMO-gelden onder de Nederlandse gemeenten. De reportage heeft aanleiding gegeven tot een mogelijke andere, rechtvaardiger verdeling. Verder om een documentaire van Maaïke Broos en André Kloer over de uitbuiting van Palestijnse arbeiders door Israëlische werkgevers. En tenslotte om een artikel in het blad Brussel deze week van de hand van Steven Vandenbergh en Johan Denis over artsen die hun patiënten uit de openbare ziekenhuizen overbrengen naar de voor hen lucratievere privéklinieken.

Alle drie de inzendingen waren van hoog niveau. Voor Stefan Bol pleitte het feit dat hij een nogal bestuurlijk onderwerp met verve tot een helder en interessant verhaal wist om te buigen. Voor Broos en Kloer pleitte het feit dat ze de vinger legden op een groot en internationaal relevant probleem en dat ze hun bevindingen onderbrachten in soms onvergetelijke beelden. Toch zijn zij niet de winnaars. Want de aanmoedigingsprijs gaat dit jaar naar de reportage die het best geresearcht was en de meeste indruk maakte, namelijk naar:

Steven Vandenbergh en Johan Denis voor hun artikel *Eén arts, twee petjes* in het blad *Brussel deze week*.

De LOEP voor tekstuele producties

Van de tekstuele inzendingen kwamen niet minder dan 12 inzendingen op de longlist terecht. Wel een teken dat de onderzoeksjournalistiek in de Vlaamse en Nederlandse kranten en weekbladen nog altijd springlevend is. In willekeurige volgorde ging het om:

1. Het Volkskrant-artikel van Merijn Rengers en John Schoorl over de vastgoedfraude onder de titel **Rupsje Nooitgenoeg**.
2. Het boek van Linda Polman over **De Crisiskaravaan**, met een grondige analyse van de relatie tussen de hulpverlening en de daardoor mede mogelijk gemaakte voortzetting van de oorlogsvoering.
3. De NRC-artikelen van Sheila Kamerman en Dick Wittenberg over de **Vrouwenhandel** vanuit Nigeria.
4. De artikelenreeks in Trouw, Knack en het Deense Samvirke van Joop Bouma, Brigitte Alfter en Marleen Teugels over **Geneesmiddelenveiligheid in Europa** en de invloed van de farmaceutische industrie op de voorlichting over geneesmiddelen.
5. Het boek van Bas Haan over de **Deventer moordzaak** en met name de rol daarin van opinieonderzoeker Maurice de Hond
6. Het Volkskrant-artikel, alweer van Merijn Rengers en John Schoorl, over de **Fiscale constructies vanuit Paleis Noordeinde** waarmee het Koninklijk Huis inkomsten van prinses Christina wegsluit naar een belastingparadijs.
7. Het geruchtmakend NRC-artikel **Memorandum DJZ/IR/2003/158** van Joost Oranje over (het gebrek aan) juridische onderbouwing van de Nederlandse politieke deelname aan de oorlog in Irak, mede leidend tot de instelling van de onderzoekscommissie Davids.
8. Een onderzoek door Robert Sikkens voor het Onderwijsblad: **De best en slechtst betalende scholen**.
9. Een artikel van Ingrid van Daele in Knack over **de blunders van de Belgische minister van Financiën Didier Reynders**.
10. Een NRC artikel van Marco de Vries: **Slangenkoppen en wegwerpmensen**.
11. Het boek van Lydia Chagoll: **Zigeuners. Sinti en Roma onder het hakenkruis** over de uitroeiing van de zigeuners in WO II.
12. Het boek van Jeroen Smit **De Prooi** over de ondergang van ABN-AMRO.

Voor al deze inzendingen had de jury grote lof. Het speet haar oprecht dat er slechts drie van deze prachtproducties genomineerd konden worden. Toch moesten er uiteindelijk negen afvallen.

In dezelfde willekeurige volgorde overkwam dit lot de beide Volkskrant-artikelen van Merijn Rengers en John Schoorl, de boeken van Linda Polman, van Bas Haan en van Lydia Chagoll, de artikelenreeks van Bouma, Alfter en Teugels, het artikel in het Onderwijsblad van Robert

Sikkens, het artikel van Marco de Vries in de NRC, en het artikel in Knack van Ingrid van Daele. Dat neemt niet weg dat de jury lang stil heeft gestaan bij elk van deze inzendingen.

De beide Volkskrant-artikelen vielen af omdat de jury uiteindelijk tot de conclusie kwam dat het wegsluizen van de Koninklijke gelden weliswaar bedenkelijk maar juridisch niet illegaal was en omdat de vastgoedfraude, hoe voortreffelijk ook in kaart gebracht, te weinig echt nieuwe gezichtspunten opleverde. Het betrof hier naar het oordeel van de jury eerder een waardevolle reconstructie dan een vorm van onderzoeksjournalistiek. Dat de Koninklijke sluisweg de kern van de monarchie niet geraakt heeft valt de auteurs niet kwalijk te nemen. Het heeft de jury eerder verbaasd dat niemand zich er echt over heeft opgewonden. Neemt niet weg dat de jury er zeer aan hecht om beide inzendingen met veel lof te noemen.

Dat geldt ook voor de boeken van Chagoll, Haan en Polman. De zigeuners vielen af omdat de jury het boek eerder als een ietwat ongeordende materiaalverzameling zag dan als een goed geschreven product dat de lezer bij de les hield.

Bas Haan hekelde met grote overtuigingskracht de bijdrage van Maurice de Hond aan het ontrafelen van de Deventer moordzaak. Elke keer dat de opinieonderzoeker er faliekant naast zat wist hij zijn ongelijk te keren naar een nieuwe aanval op de, volgens hem ten onrechte, veroordeelde dader. Hij ontzag zich zelfs niet om voor rechter te spelen door de zijns inziens werkelijke dader aan de schandpaal te nagelen. Toch werd ook dit boek niet genomineerd. Weliswaar legde Bas Haan openhartig getuigenis af van zijn eigen ommekeer in deze zaak, maar zoals dat bij nieuwe gelovigen wel vaker voorkomt wilde hij zijn gelijk zo volledig halen dat er in zijn boek weinig ruimte overbleef voor tegengeluiden. Daardoor kreeg het boek eerder het karakter van een aanval dan dat van een analyse. Geen echte onderzoeksjournalistiek, oordeelde de jury, maar wel een eerlijke reflectie op de eigen journalistieke praktijk.

De meeste discussie besteedde de jury aan het boek van Linda Polman. Ze had ontegenzeggelijk een zeer belangrijk en relevant thema bij de kop: de onderling concurrerende hulpverlening die er in veel gevallen toe leidde dat de strijdende partijen hun oorlogsvoering konden voortzetten. Vol lof was de jury voor het feit dat Linda Polman de vinger duidelijk op de zere plek legde. Ze verwoordde het ongenoegen over de ontwikkelingshulp degelijk, hier was sprake van goed uitzoekwerk, indrukwekkend en origineel. Wel had de jury enige twijfel bij het waarheidsgehalte van sommige passages, met name bij die waarin de hulpverleners, net iets te glad in het verhaal van Polman passend, sprekend worden ingevoerd. De Vlaamse Afrikakenner onder de juryleden vond het bovendien onbegrijpelijk dat de nieuwe president van Rwanda, Paul Kagame, in het boek bijzonder positief uit de verf komt.

Erg veel waardering had de jury voor het drietal Vlaams-Deens-Nederlandse journalisten dat de krachten bundelde en de farmaceutische

industrie doorlichtte. Deze internationale samenwerking verdient zeker navolging. Toch werden ook deze drie niet genomineerd. Alles afwegende vond de jury de artikelen net iets te eendimensionaal van strekking om voor bekroning in aanmerking te komen. Bovendien muntte hun verslaggeving niet uit in heldere leesbaarheid, toch ook een voorwaarde voor de prijs. De aan het begin ingenomen stelling wordt later in de artikelen niet meer uitgebouwd, laat staan gerelativeerd.

Het artikel van Robert Sikkens in het Onderwijsblad viel af omdat de research ervoor in feite gedaan is door twee buitenstanders, Henk van Ess en Mike Schrenk. De schrijver van het artikel zelf beperkte zich tot een interpretatie van hun materiaal. Wel hecht de jury aan een speciale vermelding van het Onderwijsblad dat bouwt aan een constante traditie van goede onderzoeksjournalistiek.

Niet alleen de Vlaamse juryleden vonden de stijl waarin Ingrid van Daele in Knack de blunders van minister Reynders uiteenzette nogal saai. Bovendien vonden ze dat de serie niet veel nieuws bevatte, gegeven de overstelpende hoeveelheid mislukkingen die deze bewindsman op zijn naam heeft staan. Het NRC-artikel van Marco de Vries tenslotte viel af omdat de jury de inhoud ervan als net iets te mager beoordeelde. Het kwam erop neer dat hij voornamelijk de reeds beschikbare gegevens geturfd had.

Wie meegerekend heeft kan nu zelf vaststellen welke inzendingen wel voor de Loep genomineerd zijn.

Het NRC-artikel van Sheila Kamerman en Dick Wittenberg over de vrouwenhandel

Het NRC-artikel van Joost Oranje over de Nederlandse deelname aan de oorlog in Irak

Het boek 'De Prooi' van Jeroen Smit.

Als wel vaker betreurde de jury het dat er van deze drie genomineerden slechts één de Loep kan krijgen. Alle drie deze inzendingen voldeden aan alles wat voor toekenning van de jaarlijkse VVOJ-prijs voorwaardelijk is. Relevante feiten, onthullend nieuws, goed leesbare schrijfstijl, geen spoor van suggestie. De jury ziet ze alle drie als hoogtepunten in de Vlaams-Nederlandse traditie van onderzoeksjournalistiek.

Het is niet anders: een kan er maar de prijs krijgen. Maar welke van de drie?

Voor het NRC-artikel van Kamerman en Wittenberg pleitte het feit dat ze iets blootgelegd hebben dat tot dan toe alleen maar vermoed kon worden: een vorm van vrouwenhandel die met niets ontziende middelen meisjes uit met name Nigeria in de Europese seksindustrie dumpst. Ertegen pleitte hooguit de verbrokkelde presentatie van de verhalen die als pizzadeeg waren uitgerold over meerdere delen maar dat valt eerder

de krant waarin ze publiceerden te verwijten dan de journalisten zelf. De delen zelf vond de jury overtuigend en goed geschreven. Ook prees de jury de makers omdat ze van de recherche medewerking hadden gekregen om op een dergelijke manier in de dossiers mee te kijken. De jury vond hun artikel van de dagbladproducties het sterkst.

Voor het artikel van Joost Oranje pleitte de precisie waarmee hij, met documenten en al, aantoonde dat de Nederlandse regering haar fiat gaf aan politieke deelname tegen de adviezen in van haar eigen juridische ambtenaren. Dat hij het juridische stuk waar het om ging boven tafel haalde was nieuw, schokkend en cruciaal. En dat de hoogste baas van het betreffende ministerie het niet nodig vond zijn minister met hun bevindingen te belasten was veelzeggend. Bovendien gaf zijn publicatie de stoot tot de instelling van een officiële onderzoekscommissie die tot dan toe door premier Balkenende met kracht was tegen gehouden.

Voor het boek 'De Prooi' van Jeroen Smit pleitte de ongelofelijke volledigheid van zijn onderzoek naar de opkomst en (tijdelijke) ondergang van ABN-AMRO. Werkelijk iedereen die er bij de bank toe gedaan heeft is door hem geïnterviewd. Zijn 447 pagina's dikke verslag benadert de leesbaarheid van een goedgeschreven detective. Desondanks blijft de inhoud feitelijk en zakelijk. Het boek geeft een prachtig beeld van arrogante bankmannen die elkaar de strot afbijten. Het maakt duidelijk dat de captains of industry de beslissingen nemen en niet de politici. Onthullend in de gedetailleerde beschrijving van het milieu. Nieuws over banken wordt veel interessanter na lezing van dit boek. Zichzelf en zijn eigen opvattingen houdt Jeroen Smit keurig ondergeschikt aan het verhaal dat hij te vertellen heeft. Hoogstaand vakwerk.

Nogmaals: helaas kan slechts een van deze drie de Loep in ontvangst nemen. Die ene is, heeft de jury unaniem besloten:

Jeroen Smit voor zijn boek De Prooi.

DE LOEP voor audiovisuele producties

Van de 17 audiovisuele inzendingen kwamen er 9 op de longlist – volgens de jury opnieuw een bewijs dat radio en televisie zich wel degelijk lenen voor goed uitgezochte en spraakmakende programma's. De negen inzendingen die voor nomineringen in aanmerking kwamen waren, alweer in willekeurige volgorde:

1. Een Canvas-uitzending van Dirk Leestmans over de **moord op de vleesinspecteur Karel van Noppen**.
2. Een serie uitzendingen van RTV/Oost van Rob Vorrink met **Medische Omerta** over een medicijnverslaafde specialist die een lange serie onjuiste diagnoses op zijn naam kreeg.
3. Een Zembla-uitzending van Hetty Nietsch en Manon Blaas met **Het omstreden kankervaccin**.
4. Nog een Zembla-uitzending, **Wij weten alles van u**, dit keer van Ton van der Ham en Elma Verhey over de vraag wat er allemaal digitaal van ons wordt geweten.
5. Een derde Zembla-uitzending, **Gijzeling in Almelo**, van Thomas Blom en Sinan Can over een Turkse restauranthouder in Almelo die de wethouder gijzelde nadat hij jarenlang door het gemeentebestuur gepest werd.
6. Een Netwerk-inzending, **Baby te koop**, van Roelof Bosma over een echtpaar dat in België een baby gekocht heeft van een draagmoeder.
7. Een Argos-radio-uitzending van Irene Houthuijs en Suzan Borst: **Opnieuw woningcorporatie in financiële problemen**.
8. Nog een Argos-uitzending, dit keer van Kees van den Bosch over **Gifcontainers**.
9. Een KRO-Reporter uitzending van Bart Nijpels en Jos Slats over de aankoop van het **JSF-gevechtsvliegtuig**.

Ook hier viel het de jury zwaar om de drie nomineringen vast te stellen. Alle inzendingen die op de longlist terecht kwamen getuigden van vakmanschap en van kwaliteit. Onder de afvallers waren er die hooguit relatief iets minder waren dan het wél genomineerde drietal. In volgorde van opkomst vielen allereerst af: de Canvas-uitzending over de moord op Karel van Noppen, de RTV/Oost inzending van Rob Vorrink en de Zembla-uitzending van Ton van der Ham en Elma Verhey.

De Canvasdocumentaire liet ruimte voor twijfel aan de bewijsvoering tegen de hoofdverdachte die tot levenslang werd veroordeeld en beriep zich verder voornamelijk op het getuigenis van een andere veroordeelde die niet in alle opzichten een betrouwbare indruk maakte. Zo had hij de politie bij zijn ondervragingen langdurig en bewust op dwaalsporen gebracht.

De RTV/Oost serie had als grote pré dat de maker de bewuste medicijnverslaafde arts opgespoord had en dat die in een Duitse kliniek opnieuw aan de slag gegaan bleek. Ook bevatte de serie onvergetelijke beelden van ziekenhuisbestuurders die de man jarenlang gedekt hadden

en die de camera zo ongeveer als hun doodsvijand behandelden. Toch viel ook deze inzending af omdat de serie op de jury te verbrokkeld overkwam en omdat er te weinig slachtoffers van deze arts aan het woord kwamen. De jury wil in dit verband erop wijzen dat onderzoeksjournalistiek altijd - maar vooral bij tv en radio - teamwerk is en dat hier het goede werk van de verslaggever teniet gedaan is door een abominabele presentatie en het ontbreken van enige duiding, waarbij geen rekening is gehouden met de kijker.

De Zembla-documentaire van Ton van der Ham en Elma Verhey haalde het niet, ondanks de opmerkelijke inhoud en ondanks het feit dat er overtuigend in werd aangetoond dat de privacy van de burgers ondergeschikt gemaakt is aan de digitale kennis waarmee bedrijven hun voordeel doen. Hier had de jury er lichtelijk bezwaar tegen dat de bewijsvoering gelardeerd werd met de verzameldrift van een thrillerschrijver die de spanning iets opgeklopts gaf.

De volgende drie die afvielen waren de Reporter-documentaire over de JSF, de Argos-uitzending van Kees van den Bosch en de Netwerk-documentaire van Roelof Bosma. De Reporter-uitzending vond de jury op zichzelf voortreffelijk. Een bezwaar was wel dat de getuigenissen van de gepasseerde vliegtuigbouwers, Dassault en Saab, niet veel meer dan de teleurstelling weerspiegelden van de firma's die achter het net visten. Ook de kroongetuige tegen de JSF, een Amerikaanse expert, drukte zich krachtiger uit dan hij met argumenten waar kon maken. Bijzonder was weer wel de deelname van diverse ex-ministers die de gang van zaken nogal blamerend vonden voor de democratie.

De Argos-uitzending van Kees van de Bosch viel af omdat zijn uitzending, hoe betekenisvol ook, toch eerder het gevolg was van eerdere Argos-reportages over hetzelfde onderwerp dan van nieuw en eigen onderzoek.

En de Netwerkdokumentaire van Roelof Bosma werd door de jury weliswaar hogelijk gewaardeerd, maar riep ook vragen op over de behandeling van het in beeld gebrachte ouderpaar. Was het niet zo dat de verslaggever doorgezet had, ook toen de uitzending onafwendbaar tot schade moest gaan leiden voor deze mensen die hun gekochte kind uiteindelijk inderdaad hebben moeten afstaan? Was hier geen slimme reporter aan de slag met een ouderpaar dat zonder het te beseffen het eigen graf groef?

Toen deze zes, op zichzelf hogelijk gewaardeerde, inzendingen eenmaal afgevallen waren bleven er ook hier drie over die de jury genomineerd heeft. Deze drie Loepwaardige producties zijn dus:

De Zembla-uitzending van Hetty Nietsch en Manon Blaas over een omstreden kankervaccin.

De Argos-reportage van Irene Houthuijs en Suzan Borst over een woningcorporatie die in moeilijkheden kwam.

De Zembla-uitzending van Thomas Blom en Sinan Can over een Turkse restauranthouder in Almelo.

De Zembla-documentaire van Hetty Nietsch en Manon Blaas toonde aan dat het vaccin tegen baarmoederhalskanker eerder een product is van marketing dan van gezondheidspreventie. Sommige artsen dienen met opmerkelijk gemak het belang van de farma-industrie en maken reclame voor betwistbare producten waar uiteindelijk de belastingbetaler voor opdraait. Een bezwaar was mogelijk dat het tegengeluid voornamelijk verwoord werd door een uitgetreden ex-medewerkster van de farma-industrie.

Bij de bespreking van de Argos-reportage van Irene Houthuijs en Suzan Borst is de juryvoorzitter, zoals eerder gezegd, de deur uitgegaan om een endje te wandelen. Volgens de overige juryleden leverde de reportage drie kwartier spannende radio op, en zelfs wat genoemd werd 'rode oortjes-radio'. De beide verslaggevers waren ingegaan op een tip die ze een bandopname opleverden van een gesprek dat de interim-directrice van de betreffende woningcorporatie, de SGBB, met haar medewerkers gevoerd had. Ze confronteerden de directrice met de opname, waarop die moeilijk iets anders doen kon dan toegeven dat een dreigend faillissement na wanbeleid voor de deur stond. De Argos-redacteuren toonden zich in deze reportage op een verfrissende manier niet triomfantelijk. Hun bevindingen leiden tot enig rumoer in den lande en tot debatten in het parlement. Een kanttekening maakte een jurylid wel bij zijn vermoeden dat de verslaggevers hun materiaal minder aan eigen onderzoek te danken hadden dan aan het feit dat ze dat van buiten af aangereikt kregen. Desondanks vond de jury dat het hier ging om een vaardig gemaakt radioprogramma met een interessante inhoud.

De laatste nominering ging naar Thomas Blom en Sinan Can van Zembla. Ze spraken telefonisch en vanuit de gevangenis met een Almelse restauranthouder van Turkse afkomst die in zijn wanhoop een wethouder en enkele ambtenaren enige tijd in gijzeling heeft gehouden. Ook zijn vrouw kwam aan het woord en een opgewekte serveerster. Alle drie wezen ze op de eindeloze reeks pesterijen waar de gemeente Almelo de man aan blootgesteld had. En ze spraken er schande van dat een collega die wel lekker lag bij het gemeentebestuur alles wederrechtelijk voor elkaar kreeg dat God en de wet verboden hebben. Die overtuiging werd nolens volens bevestigd door het gemeentebestuur zelf dat zich op klassiek-arrogante wijze voor de Zembla-camera uit de voeten maakte. Mede dankzij de inbreng van de hoogleraar Tak steeg de inhoud uit boven het lokale.

De jury vond het een minpunt dat in de uitzending niet werd vermeld dat er een Bibob-onderzoek naar de restauranthouder ingesteld is en dat hij al eerder veroordeeld was voor verboden wapenbezit. Ze accepteerde het verweer van de makers dat het hen in de eerste plaats om de lokale bestuurscultuur ging.

Na rijp beraad besloot de jury uiteindelijk unaniem de LOEP voor audiovisuele producties toe te kennen aan:

Thomas Blom en Sinan Can van Zembla met Gijzeling in Almelo

EEN KLEIN SLOTWOORD

De jury is alle inzenders zeer dankbaar voor de aangename uren die ze met zoveel producties heeft mogen doorbrengen. Alle leden zijn onder de indruk geraakt van de kwaliteit die de Nederlandse en de Vlaamse onderzoeksjournalistiek ook dit jaar weer heeft opgeleverd.

Nog iets over de jury zelf. Om te beginnen heeft het VVOJ-bestuur de jury gevraagd om ermee akkoord te gaan dat vanaf nu de winnaar of de winnares van de aanmoedigingsprijs een jaar lang deel gaat uitmaken van de jury. Dat vindt de jury een goed idee. Kort daarna kende ze de aanmoedigingsprijs voor dit jaar toe aan twee journalisten. De jury vindt dat zij in onderling overleg moeten uitmaken wie van hen een jaar lang jurylid zal worden.

Statutair moesten dit jaar drie juryleden, na vijf jaar trouwe dienst, aftreden. Het betreft Harm van den Berg, Yvonne Gnirrep en Gerard van Westerloo. Harm was steevast de eerste die zijn beoordelingen aan de overige juryleden rondstuurde, Yvonne de laatste. Ze hebben zich allebei met veel inzet van hun taak gekweten waarvoor de nieuwe VVOJ-voorzitter Jeroen Trommelen voorafgaand aan de laatste jurybijeenkomst in Antwerpen, zijn grote dank heeft uitgesproken. Voor hun collega-juryleden waren ze zo collegiaal als collega's maar kunnen zijn. Ze waren er evenzeer getuige van als verantwoordelijk voor dat de gulle lach aan de jurybijeenkomsten nooit heeft ontbroken.

Ook Gerard van Westerloo werd door de VVOJ-voorzitter bedankt. Als hij daar wat bedrukt bij keek kwam dat omdat hij, zoals hij zei, het jurywerk zal missen. En omdat de nieuwe VVOJ-voorzitter aankondigde dat de leiding van de prijsuitreiking voortaan in handen gegeven wordt van een ceremoniemeester, zodat hij zijn al dan niet flauwe grappen bij de uitreiking dit jaar binnenboord zal moeten houden.

Een speciaal woord van dank tenslotte aan Janneke Donkerlo die er al die jaren namens de VVOJ toezicht op heeft gehouden dat de discussie binnen de jury zuiver bleef en die, samen met Marga Froom, het leeuwendeel van het voorwerk voor haar rekening heeft genomen. Zonder haar was het jurywerk pas echt zwaar geworden. Janneke Donkerlo wordt opgevolgd door Anneke Verbraeken.

Amsterdam/Antwerpen - augustus 2009

Gerard van Westerloo